

1.9.2026

Valtionhallinnon kehittämisosasto
Finanssineuvos Janne Öberg

Lausuntotiivistelmä hallituksen esitysluonnoksesta eduskunnalle laiksi valtion vahingonkorvaustoiminnasta annetun lain muuttamisesta ja siihen liittyviksi laeiksi

Esitys on ollut lausuntomenettelyssä ajalla 10.6. - 31.7.2026. Organisaatiot, joilta lausuntoa on pyydetty sekä valtiovarainministeriön saamat lausunnot löytyvät pääosin lausuntopalvelusta osoitteesta:

<https://www.lausuntopalvelu.fi/FI/Proposal/Participation?proposalId=8b9ef54e-9319-4799-8419-3c49996beec0>

Lausuntojen keskeinen sisältö on ryhmitelty lausuntokierroksella olleiden lakimuutosehdotusten mukaisesti.

1. Laki valtion vahingonkorvaustoiminnasta

Ulkoministeriö suhtautuu myönteisesti valtion vahingonkorvaustoiminnan selkeyttämiseen, mutta katsoo, että ehdotusta Valtiokonttorin oikeudesta päättää kansainvälisen lainkäyttö- tai tutkintaelimen ratkaisuihin perustuvan korvauksen määrästä tulisi täsmentää. Ulkoministeriön lausunnossaan esittämät tarkennustarpeet edellyttävät merkittävää jatkovalmistelua. Lisäksi Ulkoministeriö pitää tärkeänä sitä, että valtion vahingonkorvaustoiminnasta annettuun lakiin esitetään lisättäväksi uusi 4 a §, jossa säädettäisiin Valtiokonttorin oikeudesta pyynnöstä valvoa Pohjois-Atlantin liiton etua liittokunnan esikuntia koskevassa asiassa.

Ihmisoikeuskeskus kannattaa kansainvälisten lainkäyttö- ja tutkintaelinten yksilövalitusratkaisujen täytäntöönpanokelpoisuuden vahvistamista ja muutoksenhakumahdollisuuden syntymistä tilanteissa, joissa Valtiokonttori määrittää korvauksen määrän. Ihmisoikeuskeskus kritisoi valmistelua puutteelliseksi, koska ulkoministeriön ihmisoikeustuomioistuin- ja sopimusasioiden yksikköä ei ole osallistettu valmisteluun. Ihmisoikeuskeskus vastustaa sitä, että Valtiokonttori määrittäisi YK:n ihmisoikeussopimusvalvontaelinten ratkaisuihin perustuvien korvausten määrän ja katsoo, että asiantuntemus korvausten määrittelyssä kuuluu ensisijaisesti ulkoministeriölle. Ihmisoikeuskeskus korostaa YK:n sopimusvalvontaelinten ratkaisujen tapauskohtaista ja tulkinnanvaraista luonnetta ja katsoo, ettei esityksessä ole kuvattu riittävästi kansallista valmistelu- ja täytäntöönpanoprosessia. Tämän lisäksi se pitää ongelmallisena ehdotettua 4 b §:ää asian käsittelemättä jättämisestä ja arvioi menettelyn voivan pitkittää korvauksen saamista ja siirtää asioita tarpeettomasti tuomioistuimiin. Ihmisoikeuskeskus korostaa, ettei asianosaiselle tulisi aiheutua oikeudenkäyntikuluja tällaisissa asioissa. Ulkoministeriön ja Ihmisoikeuskeskuksen lausunnon johdosta esityksestä on poistettu säännös, jonka mukaan Valtiokonttori päättäisi maksettavan korvauksen määrän silloin, kun kansainvälisen lainkäyttö- tai tutkintaelimen tuomio, sovinto tai päätös ei sisällä ratkaisua korvauksen määrästä.

Tulli kannattaa korvausmenettelyn nopeuttamista ja korvausasioiden käsittelyn tehostamista. Se katsoo Valtiokonttorin käsittelyaikojen olevan liian pitkiä ja pitää esitettyä alle vuoden käsittelyaikatavoitettakin liian pitkänä. Lisäksi se esittää, että Tulli rajattaisiin kokonaan lain soveltamisalan ulkopuolelle poliisin ja Rajavartiolaitoksen tavoin. Tätä se perustelee sillä, että nykyinen menettely aiheuttaa päällekkäistä työtä Tullissa ja Valtiokonttorissa sekä korostaa, että Tulli on aiemmin kyennyt ratkaisemaan korvausasiat huomattavasti nykyistä nopeammin. Tulli tuo edellä kuvatut muutosehdotuksensa esiin myöhemmin yhtenä liitelakiehdotuksena osana laajempaa lakimuutospakettia.

Oikeuskanslerinvirasto kannattaa esityksen tavoitetta selventää ja tehostaa vahingonkorvausasioiden käsittelyä. Se esittää soveltamisalarajausten tarkentamista ja pitää Traficomia ja Ahvenanmaan valtionvirastoa koskevien rajausten perusteluja puutteellisina. Myös valtion puhevallan siirtämistä koskevaa sääntelyä tulee perustella huomattavasti tarkemmin. Oikeuskanslerinvirasto esittää täsmennyksiä valtuutukseen, tiedonsaantiin ja toimivallan käyttöön liittyviin kysymyksiin ja pitää 4 b §:n rakennetta ja perusteluita osin epäselvinä. Näiden lisäksi se korostaa oikeusturvavaikutusten, käsittelyaikojen ja oikeudenkäyntikulujen vaikutusten arviointia ja toteaa vielä, että esityksen säätämisyjärjestysperustelut edellyttävät merkittävää tarkistamista.

Oikeusministeriö kannattaa valtion vahingonkorvaustoiminnan kehittämistä yleisesti ja kiinnittää huomiota uuden tuotevastuudirektiivin huomioon ottamiseen sekä esittää useita tarkennuksia tuotevastuuta koskeviin perusteluihin. Oikeusministeriö katsoo, että 4 b §:llä voi olla merkittäviä oikeusturvavaikutuksia ja korostaa, että vaikutuksia tuomioistuinten työmäärään tulee seurata. Oikeusministeriö kiinnittää huomiota erityisesti vireillä olevien asioiden taannehtivaan soveltamiseen ja katsoo, että tiedonsaantioikeuksia koskevia hyväksyttävyyys- ja oikeasuhtaisuusarvioita on täydennettävä.

Verohallinto kannattaa esitettyjä muutoksia valtion vahingonkorvaustoimintaan ja erityisesti jaetun toimivallan tilanteissa mahdollisuutta siirtää puhevalta toiselle viranomaiselle. Verohallinto ei esitä merkittäviä sisältömuutoksia tähän lakiin.

Liikenne- ja viestintäministeriö kannattaa tiedonsaantioikeuksien täsmentämistä ja vastustaa Traficomin verotukseen liittyvien vahingonkorvausasioiden poistamista lain soveltamisalasta. Se katsoo muutoksen aiheuttavan tulkinta- ja toimivaltaongelmia ja korostaa nykyjärjestelmän selkeyttä ja yhdenmukaisuutta. Ministeriön mukaan 4 b §:n vaikutuksia oikeusturvaan tulee arvioida tarkemmin.

Traficom vastustaa ajoneuvovero- ja polttoainemaksuasioiden poistamista lain soveltamisalasta ja arvioi muutoksen aiheuttavan vaikeita toimivaltakysymyksiä. Se katsoo, että nykyinen keskitetty menettely Valtiokonttorissa tulisi säilyttää. Traficom tuo esiin mahdolliset päällekkäisyydet puhevallan käytössä tuomioistuimissa.

Suomen Asianajajat kannattaa valtion vahingonkorvaustoiminnan selkeyttämistä ja Valtiokonttorin aseman selkeyttämistä korvausasioissa. Asianajajat kritisoivat 4 b §:ää ja katsovat, ettei asian käsittelemättä jättäminen paranna korvauksenhakijan oikeusturvaa. Tämän lisäksi Asianajajat ehdottavat vanhentumisen katkeamisen turvaamista Valtiokonttorille tehdyn vaatimuksen perusteella sekä korostavat sovittelun ja ennakkokäsittelyn merkitystä. Lisäksi Asianajajat esittävät puhevaltaa koskevien toimivaltasäännösten selkeyttämistä ja kiinnittävät huomiota "saman vahinkotapahtuman" käsitteen epäselvyyteen.

Helsingin käräjäoikeus kannattaa 4 b §:ää erityisesti niissä tapauksissa, joissa asian ratkaiseminen edellyttää suullista todistelua ja esittää sääntelyn täsmentämistä sekä korostaa mahdollisten resurssivaikutusten huomioimista käräjäoikeuksissa.

Sosiaali- ja terveysministeriö kannattaa esitystä kokonaisuudessaan sekä Pandemrix-korvausjärjestelyn siirtämistä Valtiokonttorille ja tiedonsaantioikeuksia koskevia muutoksia.

Vakuutuskeskus / Lääkevahinkovakuutuspooli kannattaa Pandemrix-korvaustoiminnan siirtoa Valtiokonttorille ja pitää vaikutusarvioita tältä osin riittävinä. Lisäksi se katsoo ehdotetun tiedonsiirtomallin mahdollistavan asianmukaisen siirtymän.

Helsingin hovioikeus toteaa, että valtion vahingonkorvaustoiminnasta annettu laki on jo nykyisellään monimutkainen, ja pitää kannatettavana toimivallan keskittämistä, koska se yksinkertaistaa korvausasioiden käsittelyä ja valtion puhevallan käyttöä tuomioistuimissa. Samalla hovioikeus katsoo, että lain soveltamisalaa ja toimivaltajakoa tulisi arvioida laajemminkin yksinkertaisuuden näkökulmasta. Hovioikeuden mukaan on tärkeää säilyttää keskitettyä asiantuntemusta vaativien korvausasioiden käsittely sekä varmistaa, että tuomioistuimilla on yksiselitteinen tieto siitä, mikä viranomainen käyttää valtion puhevaltaa eri tilanteissa. Hovioikeuden mukaan mahdollisuus jättää korvaushakemuksia käsittelemättä ja ohjata ne suoraan tuomioistuimeen voi lisätä tuomioistuinten työmäärää ja kustannuksia, ja että esityksessä esitettyä arviota siitä, että työmäärä ei lisäännä, ei ole perusteltu. Hovioikeus toteaa, että pykälän ehdotetun 4 kohdan mukainen käsittelemättä jättämisen peruste on kirjoitustavaltaan hyvin avoin ja jättää Valtiokonttorille huomattavaa harkintavaltaa käsittelemättä jättämistä koskevassa päätöksenteossa.

2. Laki Valtiokonttorista

Ulkoministeriö kannattaa sille ehdotettuja tiedonsaantioikeuksia. Se pitää perusteltuna, että ministeriöllä on oikeus saada salassapitosäännösten estämättä ja maksutta Valtiokonttorilta tehtäviensä hoitamiseksi välttämättömät tiedot, samalla tavoin kuin vastaavat oikeudet on aiemmin säädetty useille muille ministeriöille.

Oikeusministeriö toteaa, että Valtiokonttorista annetun lain osalta jatkovalmistelussa on kiinnittävä huomiota Valtiokonttorin käsittelemättä jättämistä koskevan sääntelyn oikeusturvavaikutuksiin (4 b §), uusien tiedonsaantioikeuksien hyväksyttävyyden, välttämättömyyden ja oikeasuhtaisuuden perustelemisessa (2 b, 2 d ja 2 e §), henkilötietojen ja arkaluonteisten tietojen käsittelyn tietosuojaperusteluissa, hallintokantelujen käsittelyjärjestelmässä (5 a §) sekä voimaantulosääntelyn valtiosääntöisessä perustelemisessa.

Oikeuskanslerinvirasto toteaa, että ministeriöön osoitetun Valtiokonttoria koskevan hallintokantelun käsittelystä olisi asianmukaista säätää laissa Lupa- ja valvontavirastosta annetun lain (530/2025) 22 §:ää vastaavalla tavalla. Lisäksi jatkovalmistelussa on kiinnitettävä erityistä huomiota esityksen jaksoon 10 Suhde perustuslakiin ja säätämisyjärjestys. Useat kohteet siinä vaativat selkeytystä ja tarkennusta.

Työelämän kehittämistehtävän poistamiseen laista suhtautuvat varauksella **Ammattiliitto Pro ry, Suomen Akatemia, Kansallisarkisto, Julkisan koulutettujen neuvottelujärjestö JUKO ry, Julkisten ja hyvinvointialojen liitto JHL ja Tulli**. Lausunnon antajien mukaan tehtävän jatkuvuudelle ei ole esitetty ratkaisua ka vaikutusarviointit ovat puutteellisia. Lisäksi Kaiku-toiminnan jatkuvuus tulisi turvata ja työelämän

kehittämisen valtionhallinnon yhteinen koordinointi olisi tärkeää. Myös resurssit, osaaminen ja verkostot tulisi säilyttää.

Tehtävän poistamista kannattaa **Valtiokonttori**, sillä se tukee virastorakenneselvityksen tavoitteita ja mahdollistaa Valtiokonttorin keskittymisen ydintehtäviin.

Anh Tran/YDHV lakitiimi kannattaa esityksen tavoitteita ja Pandemrix-järjestelyn siirtämistä. Lausunnon antaja esittää tarkempaa arviointia tiedonsaantioikeuksista, terveystiedoista ja tietosuojasta sekä korostaa Valtiokonttorin riittävää resursointia myös vahingonkorvaustoiminnan tehtävissä.

Sähköisten liiketoiminta-asiakirjojen välitysverkoston toiminnan kehittämis- ja valvontatehtävän siirtoa kannattavat **työ- ja elinkeinoministeriö, Patentti- ja rekisterihallitus sekä Valtiokonttori**. Muutaman lausunnonantajan mukaan tehtävästä olisi säädettävä lailla, resurssit ja henkilöstö siirrettävä sen mukana ja toiminnan jatkuvuus on turvattava.

Työ- ja elinkeinoministeriön mukaan Työllisyys, kehittämis- ja hallintokeskuksen tiedonsaantioikeudet käsitellä ja luovuttaa kuntien ja hyvinvointialueiden taloustietovarantoon sekä valtionavustustoiminnan tietovarantoon liittyviä tietoja ovat viraston toimintojen kannalta kriittisen tärkeitä. Näin ollen työ- ja elinkeinoministeriö katsoo, että tiedonsaantioikeuksien tulisi koskettaa myös Työllisyys, kehittämis- ja hallintokeskusta.

Suomen Kuntaliitto ei ota kantaa sähköisten liiketoiminta-asiakirjojen välitysverkoston toiminnan kehittämis- ja valvontatehtävän sijoituspaikkaan, mutta korostaa palvelutason säilymistä.

Helsingin hovioikeus ei vastusta Pandemrix-korvausten osalta tiedonsaantioikeutta sinänsä, mutta katsoo, että esityksessä jää epäselväksi Pandemrix-korvausten oikeudellinen perusta ja rooli korvausten toimeenpanossa. Sen mukaan esityksessä sekoittuvat vakuutuskorvausten rahoitus, vakuutuskorvausten toimeenpano ja valtion yleinen vahingonkorvausvastuu. Hovioikeus edellyttää, että jatkovalmistelussa täsmennetään, mihin oikeusperustaan korvaukset jatkossa nojautuvat ja tehdään tätä vastaavat selkeät lainsäädäntöratkaisut, jotta myös tuomioistuimissa on selvää, miten mahdolliset riidat ratkaistaan.

3. Laki tulotietojärjestelmästä

Verohallinto kannattaa ehdotettua tiedonluovutusosoikeutta ja kertoo tehtävä vaativan uuden tiedonsaantiprofiilin rakentamisen Valtiokonttorille.

Oikeusministeriön mukaan tietosuojaa, välttämättömyyttä ja oikeasuhtaisuutta koskevat perustelut ovat puutteellisia sekä henkilötietojen käsittelyä koskevia perusteluja tulee täydentää.

Sosiaali- ja terveysministeriö kannattaa muutosta, joka mahdollistaa ryhmähenkivakuutusta vastaavan edun käsittelyssä tarvittavien tietojen saamisen.

Oikeusrekisterikeskus esittää tarkennettavaksi tiedonluovutusta takaisinperintätilanteissa sekä esittää sakko- ja rikosrekisteritietojen luovutusta koskevia täsmennyksiä.

Valtiokonttori kannattaa tiedonsaantioikeuksien laajentamista sekä pitää muutoksia välttämättöminä korvaus- ja takaisinperintätoiminnan kannalta.